

Podzemlje z dvema pripisoma

Mart Ogen

PODZEMLJE

Še vedno
prvo podpovršje

Torej, nekakšen labirint.
Nekakšni hodniki v nekakšni pisarniški zgradbi.
Ali v letališkem poslopju.
Kakor na primer v poslopju na letališču O'Hare v Chicagu.
7. oktober, 1967.
Nekakšni dolgi hodniki
z neštetimi vrati.
Saj, vrata in pa hodniki,
to dvoje je trenutno najbolj bistveno.
Zlasti vrata.
Ena najpomembnejših pridobitev civilizacije.
Namenjena temu, da pridemo v neki prostor,
ki ga zapirajo.
Namenjena temu, da nepoklicani ne pridejo v določeni prostor,
ki ga zapirajo.
Ali pa, da določene osebe ne morejo uiti iz določenega prostora,
v katerega jih zapirajo.
Vsa ta dejstva kažejo,
kako izredno pomembna so vrata.
In kakor sem že omenil,
je vrat v tem podpovršju
nenavadno mnogo.
Vrata na levi, vrata na desni,
vrata, vrata,
dolgi hodniki,

vrata, vrata,
 neznansko število možnosti.
 In en sam problem:
 Katera?

Dobro. Dobro. DOBRO!

Odpreš prva: prazen prostor.
 Odpreš druga: prazen prostor.
 O la la!
 Odpreš tretja: prazen prostor.
 In tako naprej, prazen prostor, prazen prostor,
 belo prepleskan,
 nobenega stola, mize, omare, ali česa podobnega.
 Duh po karbolu ali kar že uporabljajo v bolnišnicah,
 okno iz neznanega materiala,
 neprosojno,
 niti razbiti ga ne moreš, da bi pogledal ven.
 Četrta vrata: prazen prostor.
 Peta: čisto prazen prostor.
 Sploh pa: LE NAPREJ, BREZ MIRU, ZA SOKOLSKIM PRAPOROM!

S pravljico ne bo torej nič.
 Tudi mitologija odpade.
 In mysticizem seveda tudi.
 Gospod, nisem vreden, in tako dalje.
 Nič. Nobenih skrivnostnih predmetov nikjer,
 nobenih nenavadnih simbolov,
 nobenih posebnih prostorov,
 v katere bi ti bilo prepovedano stopiti,
 nič, nič, sami goli, sterilni prostori.

Pa naprej: Šesta vrata: prazen prostor.
 Sedma vrata: prazen prostor.
 Vse skupaj je že rahlo trapasto.
 Osma vrata: ...

Dolgčas. Dolgčas, DOLGČAS!

Pa tako si se tresel!
 Pa tako si bil ves zelen!
 Pa tako si bil histeričen!
 Pa tako si okleval!
 In zdaj si seveda besen.
 Zdaj si seveda BLAZNO besen.
 Pa ti čisto nič ne pomaga.

Petindvajseta vrata: prazen prostor.
 Sedeminštirideseta vrata: prazen prostor.
 Odpreš vrata na desni,
 odpreš jih na levi,
 odpreš jih, zapreš jih,
 in tako dalje po hodniku naprej,
 in po drugem hodniku naprej,
 pravzaprav je vseeno, kje začneš,
 saj začetka pravzaprav sploh ni,
 ne, saj začetka sploh ni.

Ampak naprej, kljub vsemu naprej, vedno naprej, še kar naprej:
 MI GREMO, GREMO, S PUŠKO NA RAMI —
 in tako dalje.

Ne, na vratih ni nobenih napisov.
 Ne, vrata se niti malo ne razlikujejo med seboj.
 Enakost, živela enakost.
 Vsi prostori so si do pičice enaki.
 Vsi so enako prazni.
 LE NAPREJ, ODRED KOZJANSKI!
 Itd.

Šestindevetdeseta vrata: prazen prostor.
 Sedemindevetdeseta vrata: prazen prostor.
 Dobro bi bilo seznaniti s tem kakšno tovarno pohištva
 Ampak saj si že čisto bebast, stari moj!
 Nobena ušiva tovarna pohištva ne pride v poštev.
 Prodiraš vendar v dno zavesti.
 Ti prostori se nahajajo v nekem določenem dnu zavesti.
 V nekakšni podzavesti,
 ali, če hočeš, v nekakšni pod- ali med- ali nadzavesti
 tebe samega.
 Saj, saj, blazno prazna podzavest.
 Ali vsaj na videz prazna.

Odprem stočetrta vrata: prazen prostor.
 Nič, nehal bom šteti.
 Odprem stopetinetdeseta vrata: prazen prostor.

Ne, nobenega smisla nima, da štejem naprej.
 Štiristodevetindvajseta vrata: ampak nek sistem mora biti.
 Petstotriinosemdeseta vrata: samo da človeku takle sistem
 prav nič ne pomaga.
 Tisočpetstodvaintrideseta vrata: prazen prostor, še zmeraj
 prazen prostor,

prazen prazen prazen
 prostor. Razen p. Rprosto. R.
 Ne.

Tako ni govoril Zaratustra.
 O, Ahura Mazda,
 O, Večno, Neizničljivo, Najvišje Božanstvo!
 Ahura Mazda.

Kličem te na pomoč.

In Spenta Mainju.

In Angra Mainju.

O, Boj med Dobrim in Zlim, Zaratustra, ti veš.

Be be be be be besede.

In domišljavost.

Ara. Zara. Tustra. Sezam, odpri se.

Figo.

1978ta vrata: prazen prostor.

Tudi zaklinjanje nič ne pomaga.

Sedemtisočdevetindevetdeseta vrata: — — —

Sesedem se. Štrbunknem. Čisto se sesedem. Mrk nem.

Z eno besedo, zaspim.

Adijo, pa pa, lahko noč, pa drugič. Bla bla bla, Eliot. Blabla.

In — — — — — — — — — spim.

Spim smrčim diham spim spim.

PODZEMLJE
 Veliko odkritje

Spim, štejem vrata, spim, štejem, spim štejem
 spimštejem spimštejem spimštejemspimštejemspim
 štejem: sedemtisočdvestopetnajst, sedemtisočdvestošestnajst,
 7917, 7918, 7919, 7920
 8234, 8235, 8236

»Vsi so prihajali,
 njega ni b'lo,
 jaz sem pa čakala,
 jaz sem pa čakala...«

Nekdo poje! Čisto zares, nekdo poje! Poje!
 Ampak — kdo? Kdo?

»O, quel'amor, quel'amor e«

tukaj ga je pa zmanjkalo.

Ampak, ah, ta čustvenost, ti spomini, ta romantika!

Ah!

Ah! In — Ah!

»Dein ist mein ganzes Herz,
Wo DU bist nicht
Ich kann nicht sein ...«

Joj, bedim mar — ali sanjam?

To božansko petje!

Ta prečudežna svetloba!

In te barve!

Te vonjave!

Ah, saj ni mogoče, ta nenadna vzhičenost, ki me prevzema,
in ta čustva, ki mi burijo srce, Oh! Oh!

Samo eno je mogoče: Ljubim! LJUBIM!

Ah, in ti hodniki, da, saj res, hodniki,
kakšno neverjetno spreobrnjenje,
stene kot valovi morja,
tla kot biserno obrežje,
vrata kakor sence med drevesi,
med drevesi, kjer sva se (se bova li še kdaj?) ljubila.

Da, prav ta cvetoča senca, ta spomin, ta vrata,
najbrž skrivajo pristan miline in hladu,
ki išče ju v osrčju tega podzavestnega (?) požara!
Naj vstopim li? Naj vstopim? Naj si drznem?
Da, vstopil bom! Ti vodi me, ljubezen!

Odprem: Glej čudo:

Stene kakor listje palm,
okna kot iz morskih pršcev,
strop iz mavričnih odsevov sonca,
naslonjači iz koral!

In tamkaj, v mrežnici iz morskih pen,
dekle prelepo, kot iz sanj, leži.

V naročju orhideje. Ah! (V mojih mislih Lorca.)

Ob njej, na deblu tise,
postaven mož sedi.

V ozadju sladka melodija
spreminja se v kristale čarodejne.

In nežno, nežno, kot je nežna noč,

(O Francis Scott Fitzgerald!)

obžarjen od ljubezni mladi mož
preljubko laket krasnega dekleta boža.

Boža jo, poljublja, govori:

»Est-ce que vous m'aimez?«

Glas, poln vzhičenosti, mu drhti.

Brez primere očarljivo, ah, tako sladko,
 kakor pesem njen odgovor zazvezni:
 Reče mu: »Non!« Ojoj!

Na skalnem robu nad obalo
 si neki drug mož zavije glavo
 v venec iz nabojev dinamita.
 Eksplozija. Slika ugasne.

O jokaj, pevec, poj in jokaj, ker noč je zopet, izgubljena noč.
 »O, quel' amor...«
 »I love you, Porgy...
 O jokaj, pevec... in... in tako dalje.

Mi dovolite vprašanje, gospod?
 Seveda, zakaj pa ne, gospod.
 Zdi se mi, da ste hudo zakrknjen cinik, gospod.
 Cinik, gospod?
 Da, cinik.
 Mislim, da se motite, gospod. Nikak cinik nisem.
 Zakaj se pa potem tako nesramno norčujete iz ljubezni?
 Mar niste sami nikoli ljubili?
 Pač, seveda sem, seveda sem ljubil.

(Kakor Saidja. Kakor Pierrot.
 Kakor ubogi nori Pierrot.)

Tako? Prav to dokazuje, da ste cinik najslabše vrste.
 Oprostite, gospod, toda zdi se mi, da me ne razumete.
 Da vas ne razumem? Ts ts ts?
 Pa še kako dobro vas razumem.
 Čisto navadna baraba ste, da boste vedeli.
 Ampak, ampak, saj se sploh nisem norčeval iz ljubezni, jaz...
 Dovolj! Take, kot ste vi, bi bilo treba enostavno iztrebiti!
 Toda saj me sploh ne razumete! Res se ne norčujem iz ljubezni,
 res ne,

norčujem se samo iz — iz —
 norčujem se samo iz samega sebe —
 Hahahahahahahahaha!
 Hahahahahahahahahahaha!
 HAHAHAHAHAAAA!

EKSPLOZIJA!!!
 SLIKA UGASNE!

Joj!

PRIPIS I
TIŠINA. BREZ ODMEVA

Vsa vrata zaprta.
Zlovešča samotnost dolgih hodnikov.
En sam krik.
Toda nekje je še neko drugo podzemlje.
Moram ga poiskati.
Krik. Brez odmeva.
In tišina.
Zlovešča praznina dolgih hodnikov.
Moram ga poiskati.
Tod sem opravil.

PRIPIS II
ODŠEL BOM

Odpri bom vrata
in bom šel,
odšel bom daleč proč od sebe
in se ne bom več vrnil.

Zbogom, prijatelji, zbogom, ki vas ljubim.
Obut v najlepše čevlje, z novo samoveznico okrog vratu
odhajam. Ne bodite hudi.
Vračam se k morju,
vračam se k morju, ki me je čakalo ves ta čas,
k morju, ki me je rodilo.

Ne bodite žalostni, ljubi moji.
Kdo ve, morda čez mesec, leto dni,
pride k vam prijatelj, ki bo kakor jaz.
Ki bo morda prav tak, kot sem si jaz od nekdaj želel biti.
Vem, tisti, ki me imate radi, ga boste spoznali.

Toda ta jaz, ta jaz, ki zdaj odhaja,
ta se ne vrne več.
Zato, zbogom, moji dragi.
Zbogom. Morje je temno, morje me kliče.
Galebi! Luč!
In jaz odhajam.

Noč. Na ladji dvigajo sidro.